

naturaliter, nisi virginale claustrum reseretur, sive per divisionem alicujus membranæ, quæ ante copulam erat continua, et viam illam claudebat: sive per separationem et dissolutionem partium corporis fœminæ, quæ antea erant non solum contiguae, sed etiam veluti conglutinatae et inter se copulatae: ut exponit Fernelius, de Part. corp. descript., cap. 7, in fine. Quia sine hujusmodi veluti locali separatione et distantia partium non pateret naturaliter via ad commixtionem membrorum, quæ in copula conjugali fit, et per quam vir et uxori fiunt una caro.

12. Secundo augetur vis hujus rationis, quia in partu prolis conceptæ multo magis necessarium est claustrum virginale aperiri: nihil ergo obesse posset, quin in conceptione rumperetur. Probatur consequentia, quia si propter vitandum dolorem, vel conservandam virginitatem (ut ita dicam) materialem in conceptione, servaretur illa integritas, esset etiam servanda in partu, quia non minus repugnabant illa incommoda perfectionis status innocentiae in uno actu vel tempore, quam in alio, vel e contrario, si in partu esse poterat ruptio sine imperfectione contraria statui, etiam in conceptu. Imo si apertio claustrum necessaria futura erat, ut proles exiret, profecto suaviori modo, magisque naturali pararetur via in ipsa conceptione, ut facilius possent membra in partu laxari, ut sine dolore fieret. Quod vero saltem in partu virginalis claustrum aperto fuerit necessaria, probatur, quia exitus pueri ex virgine integra manente matre, sine grandi miraculo fieri non potest utique aut per corporum penetrationem, aut per transitum corporis ab extremo ad extreum sine præsentia in medio. At vero tale miraculum perpetuum in statu innocentiae fingere, nec fundamentum habet, neque videtur verisimile.

13. Durandi effugium exeritur. — *Commondior responsio ad dictum secundum incommodum.* — Dicunt vero aliqui, potuisse per solam partum et pororum materni corporis dilatationem infantem de utero matris exire sine integratibus ejus diminutione. Quod tradit Durandus, in 2, dist. 20, q. 2, ad 1, et clarissimus in 4, dist. 44, quæst. 6, ad 4, ubi de virginitate Mariæ in partu eodem modo sentit. Ibi autem ex falso fundamento movetur, quia putat duo corpora non posse simul se in eodem loco penetrare, quod falsum est. Et ideo sententiam illam quantum ad beatissimam Virginis partum improbabimus in 2 tom., 3 p., disp. 5, sect. 2. In præsenti vero alio utitur fundamento, sci-

licet, quia divisio claustrum non posset fieri sine dolore, dolor autem in statu innocentiae esse non potest. Sed hoc parum urget: nam etiam post amissam in conceptione corporalem virginitatem, quoad carnis integratatem non potest partus fieri sine dolore naturaliter: et nihilominus in statu innocentiae sine dolore fieret, ut mox dicemus: ergo etiam a tertio claustrum sine dolore virtute divina fieri poterat. Præterea si virginale claustrum per membranam continuam naturaliter clauditur, non posset intelligi exitus prolis per solam dilatationem sine divisione partium, vel penetratione corporum: quia pori non possent adeo dilatari, ut per eos possit corpus infants exire sine penetratione partium, vel sui corporis inter se, vel cum partibus materni corporis. Si autem corporalis virginitas consistit in contigitate et copulatione partium, non minus est naturaliter necessaria separatio et distinctio illarum partium, quæ sine magno etiam dolore naturaliter non fit, non solum in primo partu, verum etiam neque in cæteris. Ergo et repugnat dicere partum fuisse futurum per dilatationem partium, et sine apertione claustrum virginis. Et præterea eadem difficultas superest quomodo partus sine dolore futurus esset: nullum ergo est inconveniens divisionem, vel separationem illam in statu innocentiae admittere tam in conceptione, quam in partu. Et ita tenuit D. Thomas, in 2, dist. 20, ubi Bonaventura, Gabriel et alii id sequuntur. Quomodo autem id fieret sine dolore, jam explico.

14. *Ad tertium incommodum idem quoque Augustinus occurrit.* — *Quid dicendum ad reliqua adducta in n. 4, etc.* — Tertium incommodum erat, quia partus naturalis sine dolore non fit. Ad hoc autem respondet Augustinus, dicto cap. 26, in Paradiso dolorem partus non fuisse futurum. *Quia ad pariendum maturitatis impulsus fœminea viscera relaxaret.* Explicari autem potest in hunc modum, quia sola relaxatio maternorum viscerum, aut viarum corporis dilatatio non causat dolorem, nisi media aliqua alteratione, quæ in partibus illis per nimiam compressionem quarundam, et alias separationem, vel extensionem fit: hanc autem alterationem posset Deus facile impeditre, et consequenter etiam dolorem præcavere; imo etiam posset suavi modo partes fœminei corporis per convenientes qualitates ita disponere, ut facile relaxarentur sine doloris sensu. Quod licet esset præter debitum naturæ humanæ absolute spectatæ, esset nihilominus illi statui quasi connaturale, ac debitum, sicut

multa alia privilegia, quæ in superioribus explicavimus. Et per hæc responsum est sufficienter rationibus dubitandi in principio positæ, ac fundamentis contrariae sententia. In eis vero peculiaris difficultas attingitur de virginitate, an esset in statu innocentiae conservanda vel amittenda, quam ex parte, et obiter, ac cursim attingimus: quia vero gravis est et scitum digna, illam integre ac ex professo in capite sequenti tractabimus.

CAPUT II.

UTRUM IN STATU INNOCENTIAE VIRGINITAS PERPETUA SERVANDA ESSET.

1. *Prima sententia ex D. Thoma quam tetur Capreolus.* — Ratio dubitandi est, quia videtur absurdum, quod durante innocentiae statu virginitas in omnibus personis fore violanda, alioqui status naturæ lapsæ statum innocentiae in castitatis perfectione superaret: quod esse videtur, et contra illius status excellentiam, et contra id, quod sancti ponderant, Adam non sine mysterio uxorem non cognovisse, donec e Paradiso ejectus est. In hoc igitur puncto D. Thomas, in 2, dist. 20, q. 4, art. 2, ad 1, dicit in primo statu non fuisse amittendam simpliciter virginitatem per copulam conjugalem. Quia duplex integritas ad virginitatem necessaria est, carnis videlicet, et mentis, ex quibus prior valde materialis, et accidentaria est, posterior autem est formalis et præcipua. In statu autem innocentiae solveretur quidem integritas carnis: non autem integritas mentis, et ideo absolute et simpliciter virginitas non amitteretur. Et hanc doctrinam defendit ibi Capreolus conclusione nona, et ad argumenta contra illam.

2. *Secunda sententia extreme contraria præcedenti ex Alensi.* — Alia sententia huic extreme contraria, sumi potest ex Abulense, secunda parte, quæst. 83, art. 4, nimis in statu innocentiae virginitatem non fuisse dissolvendam quoad carnis integratatem, quoad mentis autem integratatem necessario fuisse violandam. Quia non potuit generatio tunc fieri sine voluntate coeundi, et sine opere emitendi, commiscendi, ac recipiendi virile semen: sed hoc directe pugnat cum integratitate mentis ad virginitatem necessaria, ut statim amplius confirmabitur: ergo in statu innocentiae necessario fuisse amittenda virginitas quoad formale, licet non amitteretur quoad corporale. Et potest hæc opinio declarari sal-

se, ac formaliter complere virginitatem. Dicimus ergo, quod haec omnia violandam fuisse virginitatem per copulam carnalem etiam in statu innocentiae.

4. Id ostenditur de primo requisito. — De primo id jam probatum est : nam ostendimus necessario fuisse virginale signaculum reservandum, ut mulier posset ex viro concipere. Et quamvis de potentia absoluta Dei aliter fieri potuisset : non tamen sine magno miraculo penetrationis corporum. Quia sine illa, vel sine apertione signaculi virginalis nullo modo possent vir et uxor fieri una caro per membrorum commixtionem, et unius intra alterum ingressum et seminationem : ostendimus autem hunc modum humanae generationis tanquam maxime naturalem in statu innocentiae fuisse futurum. Ergo in illo statu per conjugalem copulam fuisse laesa virginitas quoad corporis integritatem, quae accidentaria est.

5. Dicit vero Aegidius, et probabile putat Richardus, licet signaculum virginale aperiretur, vel in conceptione divideretur, et partu : non tamen permanenter, sed solum quasi in fieri, quamdiu copula, vel nativitas durarent : illis vero transactis statim partem illam ad suam integratatem fuisse reddituram : et ideo simpliciter non fuisse amittendam virginitatem quoad hanc partem. Quia post copulam tam integra mansisset foemina, quam prius erat, idemque fuisse post partum. Quia partes illas aperiri ad officium naturae, non esset imperfectio, dummodo statim clauderentur, sicut aperiri, et claudi os, vel pectus dilatari et constringi. At vero ita sejungi, vel scindi partes illas, ut semper manerent disjunctae, sicut nunc manent, quidam modus corruptio- nis fuisse illi statui minime consentaneus.

6. In hoc vero imprimis assero, etiamsi totum illud concedatur, negari non posse, quin illa laesio corporalis esset virginitatis amissio quantum ad hanc partem. Nam si quis diceret in partu Christi, dum proles de utero egrederetur virginem claustrum fuisse divisum, licet adjungeret, statim post partum integratatem claustrum plenissime, ac perfectissime fuisse restitutam, haereticus esset : nam sanctissima Mariae virginitatem negaret et destrueret, saltem in ipso partu : ergo signum est per illam divisionem etiam transitioriam, simpliciter amitti virginitatem. Et ratio est, quia virginitas est, sicut innocentia : nam sicut haec negat omnem culpam aliquando commissam, ita virginitas negat omnem claustrum violationem. Ideoque licet illa divisio semel facta, divina

virtute repararetur quoad partium discontinuationem, vel separationem : nihilominus virginitatis integritas reparari non posset, si- cut Deus mundans peccatorem non facit innocentem. Addo præterea valde incertum esse, quod dicitur, integratatem virginitatis per apertione claustrum in conceptione, vel partu amissam statim divina virtute fuisse restituendam : id enim naturale non est (ut constat) nec appetit necessitas, aut fundamentum, cur dicamus ex ordinaria lege illius status illud miraculum, seu opus supernaturale fuisse re- petendum, quoties nova conceptio, vel partus fuisse futurus. Posset ergo Deus id facere si voluisset : an vero ita factum esset igno- ramus.

7. Ostenditur quoad secundum requisitum. — De secundo virginitatis requisito, nimirum inexperienced libidinis, clarus est, non potuisse cum carnali copula consistere in statu innocentiae. Probatur, quia in illo statu necessaria imprimis erat emissio seminis voluntaria, quae dicta inexperienced directe opponitur. Deinde illa seminis emissio, commixtio et receptio sine delectatione naturaliter non fit. Dicetur fortasse de ratione virginitatis non esse omnis delectationis venerea inexperienced, sed illius, quae nimia est, et quamdam habet fidelitatem et deordinationem, eo quod non ratione imperetur, ac temperetur, sed caloris alteratione nimium excitetur, ita ut rationem absorbeat, vel ejus usum impedit. Hoc autem non ita esset in statu innocentiae, sed esset moderata delectatio juxta rationis mensuram, et membra corporis etiam pudenda non moverentur primo per caloris alterationem naturalem et involuntariam, sed per rationem, ac voluntatem, teste Augustino, d. l. 14, de Civit., c. 26. At enim licet verum sit carnale copulam in statu innocentiae futuram fuisse *sine turbido motu, et spontanea potestate*, ut Augustinus ait, nihilominus non fuisse sine resolutione seminis, nec sine delectatione, que et ex illa naturaliter oritur, et ad illius operis perfectionem data est a natura. Imo addunt aliqui, ut Bonaventura et Richardus supra referunt, et indicat D. Thomas, majorem delectationem sensibilem fuisse futuram in statu innocentiae propter meliorem corporis dispositionem : quamvis minus perturbaret rationem propter majorem illius vigorem et dominatum. Alii autem volunt ipsammet delectationem sensibilem fuisse minuendam, et moderandam per rationis imperium, quod magis Bonaventura probat.

Utroque autem modo voluntaria resolutio seminis, et talis delectationis experientia esset virginitati contraria, quia virginitas non solum excessum, vel inordinatum modum libidinis, aut resolutionis seminis, sed absolute substantiam (ut sic dicam) ipsius libidinosi actus excludit. Ut, verbi gratia, fieri potuit, ut parentes Virginis, verbi gratia, ex privilegio receperint rationis vigorem ad virginem sine immoderata passione, vel mentis perturbatione procreandam ; et nihilominus per illum actum virginitatem corporalem et externam amitterent : idem ergo esset in statu innocentiae.

8. Ostenditur denique quoad tertium requisitum. — Unde a fortiori constat, quid de tertio membro, scilicet virginitate mentis dicendum sit, nam sine dubio in illo statu violenda fuisse. Quoniam *integra animi virginitas simul cum usu matrimonii etiam in statu innocentiae esse non potuisset simul*. Probatur, quia ille unus voluntarius esset futurus, ut per se notum est : ergo supponeret propositum coeundi, a quo talis unus voluntarius denominatur : at vero hujusmodi propositum formaliter violaret virginitatis integratatem quoad animum : ergo. Neque obstat si quis objiciat illud propositum semper fuisse futurum licitum et honestum. Respondemus enim primo, esto ita sit, nihilominus sicut copula honesta et conjugalis repugnat virginitati quoad integratatem corporalem, ita propositum licitum copulae honestae, seu conjugalis repugnare virginitati quoad animi integratatem, cum haec maxime in hoc proposito consistat, ut sentit D. Thomas, in d. q. 152, a. 1, et 3 p., q. 29, a. 1, ad 1. Deinde addimus incertum esse, an in statu innocentiae, si durasset, possent homines in peccatum luxuriae incidere, sicut in alia peccata : unde etiam dubium est, an interdum amitterent virginitatem, vel animi per actus, vel desideria illicita copulae carnalis.

9. Circa secundum sensum hujus capituli in num. 3 indicatum. — *Prima quæstiuncula cuius partem negantem indicat D. Thomas et clarus Altissiodorensis.* — Superest autem quartum membrum, seu aliud quæstionis sensus, nimirum : an in statu innocentiae *integra virginitas servari posset, abstinendo nimirum a copula etiam maritali, et ab ipso matrimonio*. Loquimur autem de potestate morali (ut sic dicam) nam physice clarum est potuisse homines abstinere a matrimonio, ejusque usu, nam hoc in libertate hominis positum fuisse : de morali ergo potestate, duplex quæstiuncula proponi potest. Una est, an possent homines

tunc licite continentiam perpetuam servare. D. Thomas enim, 4 p., q. 98, a. 2, ad 3, partem negantem indicat, dum ait, quod *continencia in statu innocentiae non fuisset laudabilis* :

nam quod laudabile non est, profecto honestum non est, nam omne honestum est laudabile. Idem apertius tradit Altissiodorensis, l. 2 Summæ, tract. 10, cap. 2, q. 4, dicit enim matrimonium in illo statu futurum fuisse in præcepto, et non in remedium, ac proinde non fuisse futuram distinctionem statuum matrimonii et cælibatus.

10. Non placet proxima resolutio. — Sed non video unde constare possit, præceptum matrimonii omnes et singulos homines in statu innocentiae fuisse obligaturum, et extra easum necessitatis, nam ex natura rei, seu in pura natura non ita obligaret. Nec est, cur dicamus naturalem legem fuisse in hac parte augendam in statu innocentiae, vel aliquam positivam determinationem illius præcepti ei fuisse addendam ; nec etiam credibile est, Deum illis verbis, *Crescite et multiplicamini*, aliquam peculiarem obligationem, præter naturalem legem singulis hominibus addidisse : nam illa verba eamdem vim pro quo cumque habent statu tam lapsæ naturæ, quam integræ, unde ex se non obligant singulos, nisi juxta præscriptum legis naturalis. Igitur neque in statu innocentiae si duraret, obligaret singulos, saltem post sufficientem generis humani propagationem : ergo abstinere conjugio non esset malum in illo statu : quia neque esset per se, et intrinsece malum, nec etiam esset specialiter prohibitum, ut ostensum est. Quid autem in hac quæstione dicendum sit, ex puncto sequenti concludetur.

11. Secunda quæstiuncula ejusque communis resolutio ex D. Thoma, Altissiodorensi, Durando et Capreolo. — Altera ergo quæstiuncula est, an in statu innocentiae, melius esset, respectu uniuscujusque personæ matrimonium contrahere, quam virginitatem, seu continentiam servare. In quo puncto satis clara est sententia D. Thomæ : nam cum ait in statu innocentiae non fuisse futuram laudabilem perpetuam continentiam, vel significat illam non fuisse licitam, ut supra argumentabamur, vel saltem non esse laudabilem comparatione utique matrimonii, ac subinde fuisse minus bonam, et ad consilium non pertinuisse. Idem a fortiori senserunt Altissiodorensis et Durandus, a quo in hoc Capreolus non dissentit, dicta distinctione vigesima, ad argumenta Durandi. Et probatur ratione Durandi : quia actus genera-

tionis humanæ per se bonus est, unde abstinenre ab illo per se non est bonum, sed solum in quantum potest copula carnalis impedire majus bonum, propter quod etiam majus bonum censeatur, ab actu generandi abstinere, quam illi incumbere. At vero in statu innocentiae usus matrimonii nullum majus bonum impediret, quia nec impediret contemplationem, nec induceret seculares curas, vel cogitationes temporalium rerum: quæ nunc ad onera matrimonii sustinenda, et ad filios alenos necessariae sunt: ergo nulla ratio melioris boni, imo vix aliqua boni species posset illo statu in virginitate, seu continentia cogitari. Eamdemque rationem indicat D. Thomas, in dicta solut. ad 3, dicens: *Nunc laudari, id est, præferri, continentiam non propter defectum fœcunditatis, sed propter remotionem inordinata libidinis. Tunc autem fuisset fœcunditas absque libidine.* Atque hæc sententia communis est, satisque verisimile videtur.

12. *Contraria quoque resolutio ex sententia auctoris probabilis est.*—Possumus autem contrarium suadere, quia etiam in illo statu possumus aliquam rationem melioris boni cogitare, et invenire in abstinentia a coitu. Quia licet fœcunditas tunc esset sine libidine inordinata, et perturbante rationem: non tamen esset sine magna delectatione sensibili per rationem moderata et ordinata, ut D. Thomas in eadem solutione ad tertium fatetur: ergo necessarium erat, ut tempore coitus ratio vigilaret ad cohibendum ardorem libidinis, et corpus et animum in tali occasione recte gubernandum: ergo quamvis demus potuisse hominem tunc simul de Deo cogitare sine inquietudine, vel perturbatione; nihilominus non potuisset tunc ita vacare tota mente, et animo contemplationis divinæ, sicut posset alio tempore, cum a tali actu vacaret: ergo etiam in eo statu haberet locum intentio abstinenti perpetuo ab actu generandi, propter suum finem liberius et attentius divina contemplatione vacandi: ergo sub ea ratione haberet continentia gradum et aestimationem majoris boni. Unde quod Paulus ait 1, Cor. 7: *Mulier innupta et virgo cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta et corpore et spiritu, quæ autem nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.* Hoc (inquam) etiam in statu innocentiae locum haberet, licet aliter et in minori gradu, quam nunc. Nam tunc etiam necessarium fuisse, aliquando circa educationem filiorum occupari, et similiter oporteret peculiarem curam habere placendi marito, et

peculiari amore illum proseguiri, et consequenter affectum cordis aliquo modo dividere: ergo posset tunc eligi virginitas, ut homo ab illis etiam curis humanis, quæ in illo statu esse possent, magis abstractus, totus posset Deo, et vitae spirituali magis consecrari: hæc autem videtur esse sufficiens ratio melioris boni. Denique in eo statu non fuissent secundæ nuptiæ, etiamsi illarum occasio non deesset: ergo posset etiam esse continentia a primis nuptiis. Declaratur antecedens. Nam licet in illo statu non esset futura viduitas per mortem alterius conjugis, quia tunc mors non fuisse: nihilominus posset alter conjugum prius ad statum gloriæ transferri, quam aliis. Quid enim obstat, aut cur dicemus nunquam fuisse conjuges separandos, sed certa Dei lege statuendum fuisse, ut unus conjugum ante alium non transferretur? Illo ergo posito per illam translationem dissolveretur matrimonium non minus, quam si nunc per mortem dissolvatur, quia status gloriæ cum vinculo et obligatione matrimonii subsistere non potest. Hoc igitur positivo verisimile non est conjugem in terra sine consorte relictum, ad secundas nuptias fuisse transiturum: nam etiam in natura corrupta propter nimia concupiscentiæ indicium minus probantur, et quodammodo odiosæ sunt: ergo verisimile est non fuisse futuras secundas nuptias in statu innocentiae: ergo pari fere ratione credibile est, potuisse aliquos et plures homines a primis abstinere, etiam propter majus spirituale bonum. Probatur consequentia, quia hic finis majoris fructus spiritualis inveniri, ac intendi poterat in eo statu, in abstinentia a secundis nuptiis, aliqui nulla esset ratio, cur appeteretur: idem autem fructus in perpetua continentia, servata proportione cogitari facile potest.

13. *Quo pacto Patres aliqui huic parti facieant.*—*Ad rationem Durandi in num. 11.*—Ego quidem hanc posteriorem partem satis probabilem censeo: et in favorem ejus allegari possunt illi antiqui Patres, qui in universum negarunt futuram fuisse in statu innocentiae copulam carnalem: illi enim pro certo habuerunt virginitatis observantiam illi felicissimo statui fuisse decentissimam: ergo licet excesserint excludendo ab illo statu immaculatum conjugii totum: in admittenda nihilominus virginitate, ut voluntaria, et eligibili non videntur excessisse. Neque fundamentum contrariae sententiae cogit, quia jam ostensum est, matrimonium non fuisse tunc in præcepto pro singulis hominibus: unde

sub ea ratione, velle aut nolle indifferens erat, proposuerunt generationis actum intra Paradisum exercere. Unde nunquam cogitarunt virginitatis observantiam fuisse illi loco, vel statui necessariam, vel sibi convenientem. An vero aliquando ab aliquibus servanda esset, nec noverunt, nec fortasse unquam cogitabant. Quod ergo intra Paradisum non coierint, non fuit necessitatis, sed per occasionem accidit, quia habitatio Paradisi moræ brevissimæ fuit: nam paulo post quam Eva formata est peccavit, et virum induxit, ac statim fuerunt ex Paradiso ejecti, ut notavit Augustinus, 1.9, Gen., ad lit., c. 4, qui etiam addit, quavis primi homines in Paradiso habuerint protestatem, benedictionem, et fortasse etiam generandi præceptum, non tamen habuisse a Deo temporis determinationem pro quo essent copulandi, verisimileque esse illam expectasse, Deum autem futurorum præscium illa distulisse.

CAPUT III.

NONNULLA DUBIA CIRCA FILIORUM PROCREATIONEM
IN STATU INNOCENTIÆ BREVITER EXPENDUNTUR.

1. *Prima dulii parte negante suadetur.*—Primum dubium est, an omnes viri et foeminae essent fœcunda, ita ut semper quoties convenirent, toties filios procrearent. Ratio dubitandi esse potest, quia sterilitas est aliquibus individuis connaturalis ex peculiari illorum complexione: sed in statu innocentiae essent variae complexiones individuales: ergo etiam tunc aliqui futuri essent steriles, qui et matrimonium contrahere, et consummare possent, quamvis fructum non haberent. Et confirmatur, quia non omnes homines essent æquales in corporis statura, aut viribus: ergo etiam in virtute generandi, et fœcunditate possent esse dispares.

2. *Vera dulii decisio.*—*Ratio communis.*—Nihilominus dicendum est in statu innocentiae non solum omnes viros et foeminas futuros fœcundos, sed etiam per omnes, et singulas actus generandi fuisse filios habitueros. Hanc sententiam insinuat D. Thomas, 1 p., q. 99, a. 2, ad 3, dicens, fuisse conveniens, ut in eo statu omnes generarent: non tamen expresse declarat per omnes actus consecuturos fuisse generationis fructum. At vero in 2, 2, q. 164, art. 2, ad. 3, sterilitatem aliquarum foeminarum nunc esse peccati poenam asseverat: sentit ergo in statu innocentiae non fuisse futuram. Expressius et latius hoc tradiderunt